

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М. П. ДРАГОМАНОВА

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету
педагогіки і психології
_____ Олефіренко Т.О.
«___» _____ 20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни
Консультативна психологія
освітнього рівня бакалавр
галузі знань 05 «соціальні та поведінкові науки»
спеціальності 0.53 «Практична психологія»
Шифр за навчальним планом ПП13

Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми «*Консультативна психологія*», затвердженої на засіданні Вченої ради

НПУ імені М. П. Драгоманова

«___» _____ 20___ року, протокол № ____ .

Розробник програми: **Томаржевська І.В.**, доцент кафедри практичної психології, кандидат психол. наук.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри практичної психології

“30” серпня 2021 року, протокол № 1

Завідувач кафедри

_____
(підпис)

/Митник О.Я./

I. Опис дисципліни
Шифр дисципліни ПП04

Загальні характеристики дисципліни	Навчальне навантаження з дисципліни		Методи навчання і форми контролю
Галузь знань (шифр, назва)	Кількість кредитів - 6		Методи навчання: пояснювально-ілюстративні методи; методи проблемного викладу; евристичні методи; рольові ігри; імітаційні методи.
Спеціальність 053 «Практична психологія»	Загальна кількість годин - 180		
	<i>Денна</i>	<i>Заочна</i>	
Освітній рівень	Лекції:		
	12- V семестр 18- VI семестр	8	
	Семінарські (практичні) заняття:		
Нормативна	10 - V семестр 16 - VI семестр	4	
	Лабораторні заняття:		
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 3-й	12 - V семестр 18 - VI семестр	4	Форми поточного контролю: МКР, ІНДЗ
	Індивідуальна робота:		
Семестр V, VI			
	Самостійна робота:		
Тижневе навантаження (3 год.) - аудиторне: 2 год/ V сем 4 год/ VI сем - самостійна робота:	47 – IV семестр 47 - V семестр 94 год	164	Форма підсумкового контролю: <i>Залік</i> - V семестр <i>Іспит</i> – VI семестр
	Співвідношення аудиторних годин і годин СРС:		
Мова навчання - укр.	61% 39%	91% 9%	

Предметом вивчення навчальної дисципліни є основні теоретичні положення та поняття, основні техніки та процедури в галузі психологічного консультування.

Міждисциплінарні зв'язки: «Психологічне консультування» тісно пов'язаний із такими дисциплінами: «Основи психокорекції», «Психодіагностика», «Психологія управління», «Психологія професійного спілкування», «Основи психотерапії», «Експериментальна психологія».

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу «Консультативна психологія» полягає у створенні умов для засвоєння студентами цілісної системи знань, які допоможуть забезпечити ефективність процесу психологічного консультування; в ознайомленні з основними параметрами процесу консультування: умовами, структурою, динамікою, чинниками, що впливають на характер протікання консультативного процесу, ефектами і результатами; у придбання базових умінь і навичок, необхідних консультантові в практичній діяльності; у формуванні та розвитку професійно та особистісно важливих якостей майбутніх фахівців.

Завдання курсу «Консультативна психологія»:

1. Знайомство з основними теоретичними уявленнями про психологічне консультування і оволодіння понятійним і термінологічним апаратом дисципліни;
2. Формування уявлень про клієнта консультації, адекватних науковим психологічним знанням;
3. Знайомство з професійними вимогами, що висуваються консультанту;
4. Вивчення основних методів, прийомів і технік психологічного консультування;
5. Вивчення форм і видів цілеспрямованого психологічного впливу в психологічному консультуванні;
6. Ознайомлення з методом і навичками ведення консультативної бесіди;
7. Розвиток і поглиблення навичок рефлексивного аналізу (в т.ч. консультативної бесіди).

II. Основні результати навчання та компетентності, які вони формують:

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
1.	<p><i>Знати:</i></p> <p>ПРН2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань</p> <p>ПРН9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання</p> <p><i>Вміти:</i></p> <p>ПРН11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій</p>	<p>ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p> <p>ФК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.</p> <p>ФК8. Здатність організувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову)</p>

III. Тематичний план дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 6 кредитів ЄКТС 180 годин.

№ з/п	Назви модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)					Кількість годин (заочна(вечірня) форма навчання)				
		Аудиторні	Лекції	Практичні (семінарські)	Лабораторні	СРС	Аудиторні	Лекції	Практичні (семінарські)	Лабораторні	СРС
Всеместр											
Змістовий модуль I. Консультативна психологія як окрема галузь психологічної науки. Консультативний процес											
1	Т.1. Психологічне консультування як основний	3	2	1		3	4	2	2		16

	вид діяльності практичного психолога										
2	Т.2.Процес консультування. Місце та роль консультанта в ПК	4	1	1	2	4					14
3	Т.3. Консультативний контакт	4	1	1	2	4					10
4	Т.4. Первинний прийом психолога-консультанта	5	2	1	2	4	4	2	2		10
5	Т.5. Психотерапевтичні навички ведення консультативного інтерв'ю.	6	2	2	2	3					20
6	Т. 6. Техніки прояснення інформації	6	2	2	2	3					
7	Т.7. Засоби впливу на клієнта. Терапевтичний аспект консультування	6	2	2	2	3					10
8	МКР № 1					2					
	Разом за змістовим модулем 1:	44	12	10	12	26	8	4	4		80

VI семестр

Змістовий модуль II. Психологічне консультування в сфері освіти. Спеціальні проблеми психологічного консультування

8	Т.8. Робота психолога-консультанта з персоналом організації	6	2 д	2 д	2	9	4	2		2	20
9	Т.9. Психологічне консультування дітей та їх батьків. Робота з батьками в процесі консультування.	6	2 д	2	2	8					
10	Т.10. Психологічне консультування дітей та їх батьків. Психологічні труднощі дітей дошкільного та молодшого шкільного віку	6	2	2	2	8					
11	Т.11. Психологічне консультування дітей та їх батьків. Психологічне консультування підлітків та їх батьків.	6	2	2	2	9					20
12	Т.12. Симптоматичні рекомендації у практиці психолого-педагогічного консультування.	6	2	2	2	8	4	2		2	20
13	Т. 13. Основні питання сімейного консультування	8	2	2	4	8					24
14	Т. 14. Специфіка психологічного консультування з проблем особистого характеру	6	2	2	2	8					
15	Т. 15. Специфіка консультування тривожних,	8	4	2	2	8					

	агресивних, невмотивованих клієнтів.										
	МКР № 2					2					
	Разом за змістовим модулем 2:	52	18	16	18	68		4			84
Разом:		86	30	26	30	94	8	8	4	4	164

IV. Зміст дисципліни

№ з/п	3.1. Назва модулів, тем та їх зміст	К-сть годин	
		Всього	в т.ч. лекцій
1.	Змістовий модуль I. Психологічне консультування як окрема галузь психологічної допомоги. Консультативний процес	34	12
1.1	Тема 1. Психологічне консультування як основний вид діяльності практичного психолога. Визначення психологічного консультування. Цілі психологічного консультування, мета і завдання. Відмінність ПК від інших видів психологічної допомоги. Принципи ПК. Види ПК. <i>Рекомендовані інформаційні джерела</i>	3	2
1.2	Тема 2. Процес консультування. Місце та роль консультанта в ПК. Загальна модель структури процесу консультування. Стадії консультативного процесу. Загальні правила й установки ефективного та структурованого процесу консультування. Роль і місце консультанта у ПК. Основне завдання консультанта. Найважливіші рольові функції. Модель особистості ефективного консультанта. Особистісна та соціальна зрілість консультанта. <i>Рекомендовані інформаційні джерела</i>	4	1
1.3	Тема 3. Консультативний контакт. Поняття консультативного контакту та його специфіка. Основні параметри консультативного контакту. Сучасні уявлення про консультативний контакт. Поняття терапевтичного клімату. Фізичні та емоційні компоненти терапевтичного клімату в ПК. Чинники успішного створення терапевтичного клімату. <i>Рекомендовані інформаційні джерела</i>	4	1

1.4	<ul style="list-style-type: none"> • <i>основні</i>: [3, 5]; • <i>додаткові</i>: [3, 9]. <p>Тема 4. Первинний прийом психолога-консультанта. Попереднє знайомство. Збирання відомостей і встановлення контакту.</p> <p>Поняття скарги, явний та прихований зміст скарги. Самодіагноз.</p> <p>Проблема - як сукупність психологічних труднощів клієнта, що переживаються як дискомфорт, дисгармонія, дезадаптація.</p> <p>Запит як важливий елемент скарги. Різниця між скаргою та психологічним запитом. Поширені психологічні запити. Тема.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>основні</i>: [10; 13]; 	5	2
1.5	<p>Тема 5. Психотерапевтичні навички ведення консультативного інтерв'ю.</p> <p>Рефлексивне та нерефлексивне слухання. Типи реакцій під час слухання.</p> <p>Заохочення мовлення: перифраз, переповідання, підсумовування або резюмування. Схема переповідання. Поняття лаконічності та влучності як показники майстерності консультанта.</p> <p>Мікронавички розпізнавання емоційних переживань. Варіанти звернення до почуттів партнера по спілкуванню. Проблема сприйняття емоцій партнера.</p> <p>Техніки відображення почуттів. Технологічний алгоритм етапу прояснення в консультуванні. Поняття змішаних, складних та заплутаних почуттів. Схема роботи з емоціями в процесі консультування. Колесо емоційного усвідомлення Стюарта Фокусування переживань.</p> <p>Емпатійна відповідь як навичка рефлексивного слухання. Рівні емпатії: базовий (симетричний та від'ємний).</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>основні</i>: [10; 13; 15]; • <i>додаткові</i>: []. 	6	2
1.6	<p>Тема 6. Техніки прояснення інформації. Мікронавички з'ясування та уточнення інформації. Постановка запитань як основний інструмент консультанта при формуванні поля взаємодії з клієнтом. Категорії та форми запитань. Використання відкритих та закритих запитань. Техніки коротких та прихованих запитань. Мікронавички розпізнавання емоційних переживань. Варіанти звернення до почуттів партнера по спілкуванню. Проблема сприйняття емоцій партнера.</p> <p>Техніки відображення почуттів. Технологічний алгоритм етапу прояснення в консультуванні. Поняття змішаних, складних та заплутаних почуттів. Схема роботи з емоціями в процесі консультування. Колесо</p>	6	2

	<p>емоційного усвідомлення Стюарта Фокусування переживань.</p> <p>Емпатійна відповідь як навичка рефлексивного слухання. Рівні емпатії: базовий (симетричний та від'ємний).</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • основні: [10; 13; 15]; 		
1.7	<p>Тема 7. Засоби впливу на клієнта. Терапевтичний аспект консультування. Фокусування інформації. Типи фокусу (за Айві).</p> <p>Неконгруентність та робота з нею. Основні класи суперечностей, що зустрічаються в консультативній бесіді.</p> <p>Зворотний зв'язок. Форми передачі зворотної інформації: повідомлення про сприйняття партнера, повідомлення про сприйняття самого себе, зауваження про хід бесіди. Я-висловлювання.</p> <p>Інтерпретація як психологічне пояснення проаналізованого матеріалу, нова точка зору на почуте.</p> <p>Конфронтація. Специфіка техніки конфронтації в консультуванні.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • основні: [10; 13]; 	6	2
2.	<p>Змістовий модуль II. Психологічне консультування дітей та їх батьків. Спеціальні проблеми психологічного консультування</p>	52	18
2.1	<p>Тема 1(8). Робота психолога-консультанта з персоналом організації.</p> <p>Напрямки та особливості діяльності психолога в організації.</p> <p>Робота з персоналом: прийняття на роботу нового співробітника; зняття емоційної напруги та стресу у членів колективу, оптимізація стосунків у колективі; участь у атестації членів колективу та прийнятті управлінських рішень тощо. Проблеми діяльності практичного психолога в організації.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • основні: [10; 13]; 	6	2
2.2	<p>Тема 2.(9). Психологічне консультування дітей та їх батьків. Робота з батьками в процесі консультування. Загальні принципи роботи з батьками в процесі консультування.</p> <p>Бесіда. Цілі та правила бесіди з батьками.</p> <p>Індивідуальна та групова форми роботи психолога з батьками.</p> <p>Батьківські групи. Тренінг для батьків. Основна роль консультанта.</p> <p>Психологічні умови формування батьківської компетентності.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • основні: [18; 26] 	6	2

2.3	<p>Тема 3.(10). Психологічне консультування дітей та їх батьків. Психологічні труднощі дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Загальна характеристика дошкільного віку. Типові проблеми звернення до психолога.</p> <p>Проблема готовності дитини до навчання у школі.</p> <p>Проблеми молодшого шкільного віку. Основні психологічні труднощі дітей, пов'язані з вступом до школи. Поняття шкільної дезадаптації.</p> <p>Класифікація випадків звернення батьків дітей молодшого шкільного віку до психологічної консультації.</p> <p>Проблема взаємовідносин з педагогом.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • основні: [5; 13; 26]. 	6	2
2.4	<p>Тема 4.(11). Психологічне консультування підлітків та їх батьків.</p> <p>Основні типи проблем, що вимагають проведення психологічного консультування. Специфіка підліткового віку: динаміка розвитку самоусвідомлення, орієнтація на активне відстоювання власних прав, зміна ставлення до заборон (прагнення їх порушувати), орієнтація на майбутнє, специфіка статевої ідентифікації.</p> <p>Групова профілактика порушень психологічного здоров'я підлітків.</p> <p>Індивідуальне консультування підлітків. Специфіка етапів консультування.</p> <p>Специфіка консультування батьків підлітків.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • основні: [18; 26] 	6	2
2.5	<p>Тема 5(12). Симптоматичні рекомендації у практиці психолого-педагогічного консультування.</p> <p>Поняття симптоматичних рекомендацій. Окремі випадки для надання симптоматичних рекомендацій: локальні проблеми у розумовому розвитку; локальні проблеми в розвитку уваги; порушення планування й організації діяльності; уповільнений темп діяльності; психофізичний інфантилізм; локальні емоційні й особистісні проблеми: підвищений рівень тривожності, страхи, знижений настрій (субдепресія, астенія), підвищена демонстративність, відсутність пізнавальних інтересів.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • основні: [12; 22]. 	6	2
	<p>Тема 6(13). Основні питання сімейного консультування.</p>	8	2

2.6	<p>Огляд основних методів діагностики проблем сім'ї. Методи та прийоми, що використовуються в сімейному консультуванні. Способи організації процесу сімейного консультування: індивідуальна робота з одним членом подружньої пари, робота з подружньою парою. Основні вимоги до роботи з подружньою парою. Консультування з приводу проблем у взаємовідносинах з дітьми. <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>основні:</i> [2; 7; 23]. 	6	2
2.7	<p>Тема 7(14). Специфіка психологічного консультування з проблем особистого характеру. Поняття життєвих негараздів. Особливості консультування при проблемах: розвитку потреб та інтересів; виявленні емоцій та почуттів; темпераменту та характеру. <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>основні:</i> [8; 15; 25]. 	8	4
2.8	<p>Тема 8(15). Специфіка Консультування тривожних, агресивних, невмотивованих клієнтів. Консультування тривожних клієнтів: поняття тривожності; рівні прояву тривожності, маски тривожності; особливості консультування. Типи страхів та емоційних реакцій. Особливості консультування клієнтів з фобіями. Консультування вороже настроєних та агресивних клієнтів. Причини ворожості клієнта та особливості реакції консультанта. Прихована ворожість. Особливості консультування невмотивованих клієнтів. <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>основні:</i> [8; 15]. 		

4.2. Плани семінарських, практичних, лабораторних занять

Змістовий модуль І. Психологічне консультування як окрема галузь психологічної допомоги. Консультативний процес

Тема 1. Психологічне консультування як окремий вид психологічної допомоги. Сфера застосування психологічної консультативної допомоги.

Мета : ознайомлення студентів з особливостями психологічного консультування та сферами його застосування.

Методичні вказівки: вміти самостійно давати характеристику особливостям психологічного консультування.

Основні поняття і ключові слова: психологічне консультування, індивідуальне консультування, інсайт як результат консультування, психолого-педагогічне консультування.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Які визначення психологічного консультування вам відомі?
2. Розкрийте специфіку психологічного консультування як окремого виду психологічної допомоги.
3. В чому полягає відмінність психологічного консультування від інших видів психологічної допомоги?
4. Розкрийте мету і завдання психологічного консультування.
5. Назвіть принципи та види психологічного консультування.

Рекомендована література [4, с. 16-32; 27, с. 4-23]

Тема 2. Еклектична модель структури консультативного процесу. Місце та роль консультанта.

Мета : ознайомлення студентів з основними стадіями консультативного процесу, найважливішими рольовими функціями консультанта та його місцем в процесі консультування.

Методичні вказівки: знати еклектичну системну модель структури консультативного процесу, основні вимоги до особистості психолога-консультанта.

Основні поняття і ключові слова: Унікальність природи та основні параметри консультативного контакту, фізичні компоненти терапевтичного клімату: обстановка консультування, структурування консультативного простору, структурування часу консультування, емоційні компоненти консультативного клімату: щирість консультативного контакту (конгруентність), емпатія, безумовна повага клієнта, створення взаємної довіри.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Схарактеризуйте еклектичну системну модель структури консультативного процесу.
2. Схарактеризуйте стадії дослідження та двомірного визначення проблем.
3. Схарактеризуйте стадії ідентифікації альтернатив та планування.
4. Схарактеризуйте стадії діяльності, оцінки та зворотного зв'язку.
5. Опишіть модель особистості ефективного консультанта.

Рекомендована література [15, с. 19-49]

Тема 3. Консультативний контакт.

Мета : ознайомлення студентів з змістом поняття «консультативний контакт», «терапевтичний клімат ПК», фізичні та емоційні його компоненти.

Методичні вказівки: знати умови, що сприяють позитивним змінам особистості в консультативному контакті, унікальність консультативного контакту, його основні параметри.

Основні поняття і ключові слова: Унікальність природи та основні параметри консультативного контакту, фізичні компоненти терапевтичного клімату: обстановка консультування, структурування консультативного простору, структурування часу консультування, емоційні компоненти консультативного клімату.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Дайте визначення консультативного контакту.
2. Схарактеризуйте фізичні компоненти терапевтичного клімату.
3. Схарактеризуйте емоційні компоненти терапевтичного клімату.

Рекомендована література [15, с. 19-49]

Тема 4. Первинний прийом психолога-консультанта.

Мета : ознайомлення студентів з основними поняттями консультативного контакту.

Методичні вказівки: володіти навичками аналізу скарги, виділення самодіагнозу, формулювання теми, проблем.

Основні поняття і ключові слова: психологічна проблема, скарга, явний та прихований зміст скарги, локус скарги, психологічний запит, самодіагноз, тема.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Як здійснюється первинний аналіз скарги клієнта? На які моменти при цьому слід звернути увагу?

2. Що таке психологічна проблема? Як її можна зауважити в скарзі клієнта?
3. Чим відрізняється скарга від психологічного запиту? Наведіть приклади.
4. Яким чином в скарзі клієнта можуть з'явитися явні та приховані аспекти локусу скарги, проблеми, психологічного запиту?
5. Який зміст вкладають в поняття „тема” стосовно консультативної бесіди? Яким чином визначається та утримується певна тема консультативного інтерв'ю?

Рекомендована література [9; 10, с. 38-44; 20]

Тема 5. Психотерапевтичні навички ведення консультативного інтерв'ю.

Мета : ознайомлення студентів з терапевтичним аспектом консультуванням.

Методичні вказівки: володіти техніками прояснення інформації та засобами особистої презентації.

Основні поняття і ключові слова: рефлексивне слухання, заохочення мовлення, мікронавички з'ясування та уточнення інформації, навички розпізнавання емоційних переживань, техніки відображення почуттів, . фокусування переживань, емпатійна відповідь.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Що таке рефлексивне та нереклексивне слухання. Яка між ними різниця?
2. Які вміння необхідні для рефлексивного слухання?
3. За яких обставин рефлексивне слухання є непридатним?
4. Які способи заохочення мовлення партнера ви знаєте?
5. Які функції в консультуванні виконують засоби заохочення мовлення?
6. Як будуються мовні форми переповідання та резюмування?

Рекомендована література [4; 10, с.101-130; 15]

Тема 6. Техніки прояснення інформації.

Мета : ознайомлення студентів з терапевтичним аспектом консультуванням.

Методичні вказівки: володіти техніками прояснення інформації та засобами особистої презентації.

Основні поняття і ключові слова: рефлексивне слухання, заохочення мовлення, мікронавички з'ясування та уточнення інформації, навички розпізнавання емоційних переживань, техніки відображення почуттів, . фокусування переживань, емпатійна відповідь.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Які особливості відкритих та закритих питань впливають на їх вживання? Коли доцільніше вживати відкриті, а коли закриті запитання?
2. Яким чином можна уникнути враження „бомбування” запитаннями?
3. Яке функціональне навантаження несуть опосередковано проєктивні запитання?
4. Чому в консультуванні перехід у площину емоцій вважається більш ефективним, ніж раціональне обговорення проблеми?
5. Які складові має типова мікронавичка відображення почуттів?
6. Що таке фокусування почуттів? Який механізм забезпечує його ефективність?
7. Що таке емпатійне відреагування та яка його роль.

Рекомендована література [4; 10, с.101-130; 15]

Тема 7. Засоби впливу на клієнта. Терапевтичний аспект консультування.

Мета : ознайомлення студентів із терапевтичним аспектом консультуванням.

Методичні вказівки: володіти техніками засоби впливу на клієнта.

Основні поняття і ключові слова: фокусування інформації, неконгруентність, зворотний зв'язок, інтерпретація, конфронтація.

Питання та завдання для самоконтролю

1. В чому сутність навички концентрування?
2. Які види фокусування ви знаєте?
3. Які завдання розв'язує консультант, практикуючи концентрування?
4. Які види суперечностей ви знаєте? Наведіть приклади суперечностей та простежте механізми їх виникнення. Які функції в консультуванні виконують засоби заохочення мовлення?
5. Чому робота з неконгруентністю є основним завданням консультанта?
6. Які форми передачі зворотного зв'язку ви знаєте?
7. Чому зворотний зв'язок вважається однією з обов'язкових реакцій консультанта ?
8. Наведіть приклади чотирикомпонентної та трикомпонентної формул зворотного зв'язку. Яка між ними різниця?
9. Що таке інтерпретація? Яке значення для консультування має цей технічний прийом? Коли він застосовується?
10. Яку специфіку має застосування конфронтаційних технік у консультативному процесі?
11. В яких випадках використання конфронтаційних технік є найбільш доречним?

Рекомендована література [4; 10, с.130-154; 15]

Змістовий модуль II. Психологічне консультування дітей та їх батьків. Спеціальні проблеми психологічного консультування

Тема 1(8). Робота психолога-консультанта з персоналом організації.

Мета: ознайомити студентів з особливостями психологічного консультування роботи психолога-консультанта з персоналом організації.

Методичні вказівки: вміти самостійно давати характеристику особливостям психологічного консультування з персоналом організації.

Основні поняття і ключові слова: основні запити психолого-педагогічного консультування, консультування шлолярів, консультування учнів, профілактичне консультування.

консультативна робота, пряме консультування, непряме, опосередковане консультування.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Проаналізуйте типові труднощі в роботі спеціаліста-психолога з персоналом організації..
2. Опишіть специфіку роботи психолога з персоналом організації..
3. Схарактеризуйте найбільш актуальні психологічні проблеми, що можуть виникнути при взаємодії членів організації.
4. Розробіть та проаналізуйте вправи, які можна використати для покращення психічних станів працівників.
5. Схарактеризуйте психогенні розлади, пов'язані з професійною адаптацією.

Рекомендована література [19; 21; 24, с. 41-50]

Тема 2.(9). Психологічне консультування дітей та їх батьків. Робота з батьками в процесі консультування.

Мета : ознайомлення студентів з сутністю, принципами та формами консультування батьків.

Методичні вказівки: студенти повинні знати форми, методи та підходи стосовно консультування батьків.

Основні поняття і ключові слова: сімейне виховання, стосунки з дітьми, замовлення на психологічне консультування.

Питання та завдання для самоконтролю

1. У чому полягає сутність психологічного консультування батьків?
2. Поясніть, у чому полягає сутність оптимізації взаємодії батьків з навчально-виховним закладом з психологічних аспектів професійної орієнтації дітей?
3. Чому необхідною умовою успішної роботи є встановлення довіри між психологом і батьками?

Рекомендована література [9; 14; 24, с. 50-68]

Тема 3.(10). Психологічне консультування дітей та їх батьків. Психологічні труднощі дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.

Мета : ознайомлення студентів з специфікою консультування щодо проблем дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.

Методичні вказівки: студенти повинні знати форми, методи та правила роботи з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку.

Основні поняття і ключові слова: готовність дитини до шкільного навчання, шкільна дезадаптація, система педагог-дитина.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Проаналізуйте особливості психічного розвитку дитини дошкільного віку.
2. В чому полягає проблема готовності дитини до школи.
3. Назвіть критерії психологічної готовності дитини до шкільного навчання.
4. Проаналізуйте особливості психічного розвитку дитини молодшого шкільного віку.
5. Схарактеризуйте особливості консультування батьків дезадаптованих молодших школярів.

Рекомендована література [13, с.364-380; 21, с. 179-336; 24, с. 57-68; 26, с. 26-74]

Тема 4.(11). Психологічне консультування дітей та їх батьків. Психологічне консультування підлітків та їх батьків.

Мета : ознайомлення студентів з специфікою консультативної діяльності з підлітками та їх батьками.

Методичні вказівки: студенти повинні знати форми, методи та правила консультативної роботи з дітьми підліткового віку, старшими школярами та їх батьками.

Основні поняття і ключові слова: індивідуальне консультування підлітків, групова профілактика порушень психічного здоров'я.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Які особливості домагання на визнання в підлітків?
2. Які новоутворення в сфері усвідомлення часу повинні сформуватися в підлітковому віці?
3. Схарактеризуйте етапи відділення підлітка від родини?
4. Які завдання повинні вирішувати групові заняття в різних класах?
5. Які методичні засоби використовуються в групових заняттях з підлітками?
6. Охарактеризуйте етапи індивідуального консультування підлітків.
7. У чому складається ідея «перевести дефект підлітка з пасиву в актив»?
8. У чому складність консультування батьків підлітків?
9. Опишіть техніку «Чужі розповіді» і можливість її застосування в консультуванні батьків.

Рекомендована література [18, С. 181; 26, с. 26-74]

Тема 5(12). Симптоматичні рекомендації у практиці психолого-педагогічного консультування.

Мета : ознайомлення студентів з специфікою консультування щодо локальних проблем дітей.

Методичні вказівки: студенти повинні знати форми, методи та правила рекомендаційної консультативної роботи з локальними проблемами.

Основні поняття і ключові слова: симптоматичні рекомендації, локальні проблеми у розумовому розвитку: порушення уваги, планування й організації діяльності, уповільнений темп діяльності, психофізичний інфантилізм, локальні проблеми в емоційній сфері.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Дайте визначення поняття «симптоматичні рекомендації».
2. Що потрібно рекомендувати батькам дитини з порушеннями уваги.
3. Що потрібно рекомендувати батькам дитини з високим рівнем тривожності?
4. Що потрібно рекомендувати батькам астенізованої дитини?
5. Що потрібно рекомендувати батькам дитини з відсутністю пізнавальних інтересів?

Тема 6(13). Основні питання сімейного консультування.

Мета : ознайомлення студентів з сутністю консультування батьків з проблем оптимізації сімейного виховання.

Методичні вказівки: студенти повинні знати форми, методи та підходи стосовно консультування батьків.

Основні поняття і ключові слова: сімейне виховання, стосунки з дітьми, замовлення на психологічне консультування.

Питання та завдання для самоконтролю

1. У чому полягає сутність психологічного консультування батьків?
2. Поясніть, у чому полягає сутність оптимізації взаємодії батьків з навчально-виховним закладом з психологічних аспектів професійної орієнтації дітей?
3. Чому необхідною умовою успішної роботи є встановлення довір'я між психологом і батьками?

Рекомендована література [2, с. 117-199; 7; 23, с. 136-159]

Тема 7(14). Специфіка психологічного консультування з проблем особистого характеру.

Мета : ознайомлення студентів з специфікою консультування щодо проблем особистого характеру..

Методичні вказівки: студенти повинні знати форми, методи та правила консультативної роботи з особами, які мають проблеми особистого характеру.

Основні поняття і ключові слова: проблеми в розвитку потреб та інтересів, виявленні емоцій та полчуттів, корекції недоліків темпераменту та характеру, встановленні гарних взаємовідносин з людьми.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Схарактеризуйте типові життєві негаразди, з якими клієнти найчастіше звертаються до психолога.
2. Як повинен реагувати психолог, коли клієнт жаліється на недоліки в розвитку здібностей.
3. Схарактеризуйте типові скарги клієнта на проблеми емоційного характеру.
4. Які ймовірні типові внутрішні й зовнішні причини агресивного поведіння людини?
5. Які типові причини невдач у встановленні гарних особистих взаємин з людьми?
6. Які рекомендації консультант-психолог міг би запропонувати клієнтові у випадку різних причин його невдач у встановленні гарних особистих взаємин з людьми?

Рекомендована література [15, с. 195-214; 17, с. 48-62; 26, с. 125-141]

Тема 8(15). Специфіка психологічного консультування тривожних, агресивних, невмотивованих клієнтів. Особливості консультування при страхах і фобіях.

Мета : ознайомлення студентів з специфікою тривожних, агресивних, невмотивованих клієнтів та особливостями консультування при страхах і фобіях.

Методичні вказівки: студенти повинні знати форми, методи та правила консультування осіб з певними особливостями; специфіку консультативної роботи при страхах та фобіях.

Основні поняття і ключові слова: тривога, тривожність, механізми психологічного захисту, анорексія, булімія, страх, фобія, посттравматичний стресовий розлад, свідомо мотивована мотивація, несвідомо мотивована мотивація.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Розкрийте зміст терміну “тривожність”.
2. Назвіть ознаки тривожності.
3. Перерахуйте можливі причини посттравматичного стресового розладу.
4. Дайте характеристику страху, як почуття.
5. Дайте визначення фобії та назвіть симптоми найпоширеніших серед них.
6. Які існують психологічні прийоми додання страху клієнта?
7. Яким чином психолог може послабити агресивність клієнта?
8. У чому полягають особливості психологічного консультування невмотивованих клієнтів”?

Рекомендована література [15, с. 154-164]

4.3. Організація самостійної роботи студентів

№ з/п	Зміст завдання	Форма звітності
1.	Індивідуальна творча робота «Я - консультант» з використанням знань щодо різних теоретичних напрямів психологічної практики	Презентація на п.з.1. ІНДЗ (модуль 1)
2.	Підготувати доповідь «Основні правила та вимоги до діагностичного процесу психологічного консультування.»	Доповідь на п.з.2.(модуль 1)
3.	Порівняльна характеристика основних видів діяльності практичного психолога.	Презентація Лаб.1. (модуль 1)
4.	Самодіагностика стану сформованості особистості психолога-консультанта з аналізом та рекомендаціями.	ІНДЗ лаб..з. 3 (модуль 1)
5.	Повний аналіз консультативної ситуації (визначення та характеристика складових: скарга, самодіагноз, проблема, запит)	Презентація лаб.4. ІНДЗ
6.	Підготовка консультації рекомендаційного характеру для батьків на задану тему.	Захист проєктів на лаб..з. 1 (модуль 2)
7.	Підготовка консультації рекомендаційного характеру для персоналу організації на задану тему.	Захист проєктів на лаб..з. 2 (модуль 2)
8.	Розробка рекомендаційної консультації для персоналу організації щодо становлення сприятливого психологічного мікроклімату.	Доповідь на лаб..з. 4

		(модуль 2)
9.	Розробка алгоритму надання індивідуалізованих рекомендацій для батьків дитини з заданими психологічними синдромами.	Доповідь на лаб..з. 5 (модуль 2)
10.	Розробка структури психологічного консультування батьків з проблем профілактики важковиховуваності.	Реферат
11.	Підготувати доповідь «Особливості психоконсультативної бесіди з клієнтом у кризовому стані.»	Доповідь (модуль 2)
12.	Розробка алгоритму надання індивідуалізованих рекомендацій для сімейної пари у стані розлучення.	ІНДЗ (модуль 2)
13.	Розробка алгоритму надання індивідуалізованих рекомендацій для молодого подружжя.	ІНДЗ (модуль 2)
14.	Підбір діагностичного інструментарію для консультування подружжя.	ІНДЗ (модуль 2)

V. Контроль якості знань студентів

5.1. Форми і методи поточного контролю

Доповіді, презентації студентів на лабораторних заняттях, виконання ІНДЗ, двох МКР.

Використання методів самостійної роботи студентів по осмисленню та засвоєнню матеріалу – самостійний пошук інформації, конспектування першоджерел, ведення психологічних тематичних словників, написання рефератів.

МАТЕРІАЛИ ДЛЯ ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Мета тестового контролю – перевірка знань студентів з теоретичних питань, а також вміння застосовувати набуті знання, вміння і навички на практиці.

1. Базовими положеннями психоаналітичної теорії не є:

- А. психічна енергія;
- Б. несвідоме і свідоме;
- В. релігійне підсвідоме;
- Г. принцип задоволення.

2. До основних постулатів гуманістичного напрямку не відноситься:

- А. вплив на поведінку клієнта та підвищення почуття власної гідності;
- Б. моделювання через участь;
- В. значення атмосфери консультування;
- Г. важливість Я-концепції.

3. Раціонально-емотивне консультування не передбачає:

- А. схильність людей як до актуалізації самих себе;
- Б. свобода від болю;
- В. змінити поведінку, управляючи обставинами підкріплення клієнта;
- Г. прагнення до свободи вибору.

4. Методами і процедурами поведінкового консультування не є:

- А. систематична десенсибілізація;
- Б. тренінг асертивності;

- В. поведінковий контракт;
- Г. парадоксальна інтенція.

5. Основними положеннями біхевіористичної теорії не є:

- А. пам'ять як збереження вербальних звичок;
- Б. детермінізм і формування навичок;
- В. навчіння через спостереження;
- Г. обумовлення емоцій.

6. До основних положень когнітивного консультування не відноситься:

- А. автоматичні думки;
- Б. моделювання через участь;
- В. емоційні схеми (генерування почуттів);
- Г. особистісні конструкти.

7. В транзактному аналізі використовуються підходи та методи, за винятком:

- А. аналіз сценарію як допомога у відмові від раніше прийнятих рішень;
- Б. використання методу драми;
- В. аналіз ігор;
- Г. структурний аналіз.

8. Нововведенням раціонально-емотивного консультування не є:

- А. систематична десенсибілізація;
- Б. соціальне навчіння і вибір;
- В. акцент на "жахливому" минулому;
- Г. підкріплюючі наслідки

9. Основними положеннями біхевіористичної теорії не є:

- А. пам'ять як збереження вербальних звичок;
- Б. детермінізм і формування навичок;
- В. навчіння через спостереження;
- Г. обумовлення емоцій.

10. До основних положень когнітивного консультування не відноситься:

- А. автоматичні думки;
- Б. моделювання через участь;
- В. емоційні схеми (генерування почуттів);
- Г. особистісні конструкти.

11. Основними положеннями біхевіористичної теорії не є:

- А. пам'ять як збереження вербальних звичок;
- Б. детермінізм і формування навичок;
- В. навчіння через спостереження;
- Г. обумовлення емоцій.

12. До основних положень когнітивного консультування не відноситься:

- А. автоматичні думки;
- Б. моделювання через участь;
- В. емоційні схеми (генерування почуттів);
- Г. особистісні конструкти.

13. В транзактному аналізі використовуються підходи та методи, за винятком:

- А. аналіз сценарію як допомога у відмові від раніше прийнятих рішень;
- Б. використання методу драми;
- В. аналіз ігор;
- Г. структурний аналіз.

14. Нововведенням раціонально-емотивного консультування не є:

- А. систематична десенсибілізація;
- Б. соціальне навчання і вибір;
- В. акцент на "жахливому" минулому;
- Г. підкріплюючі наслідки.

15. На стадії планування:

- А. консультант прагне точно охарактеризувати проблеми клієнта, встановлюючи як емоційні, так і когнітивні їхні аспекти;
- Б. з'ясовуються й відкрито обговорюються можливі альтернативи рішення проблем;
- В. відбувається послідовна реалізація плану рішення проблем;
- Г. здійснюється критична оцінка обраних альтернатив рішення.

16. До найважливіших рольових функцій консультанта не відноситься:

- А. побудова відносин із клієнтом на взаємній довірі;
- Б. моделювання через участь;
- В. виявлення альтернатив саморозуміння й способів діяльності клієнтів;
- Г. безпосереднє "входження" у життєві обставини клієнтів і їхні відносини зі значимими для них людьми.

17. До ознак аутентичної особистості не відноситься:

- А. повне усвідомлення справжнього моменту;
- Б. свобода від болю;
- В. вибір способу життя в цей момент;
- Г. прийняття відповідальності за свій вибір.

18. Основне завдання консультанта полягає в тому, щоб:

- А. допомогти клієнтові у вирішенні особистих проблем;
- Б. клієнтові зрозуміти, ким він хоче стати;
- В. допомогти клієнтові у виявленні своїх внутрішніх резервів і в усуненні факторів, що заважають їхньому використанню;
- Г. допомогти клієнтові у оптимізації міжособистісних стосунків.

19. На стадії діяльності:

- А. клієнт разом з консультантом оцінює рівень досягнення мети (ступінь вирішення проблеми) і узагальнює досягнуті результати;
- Б. відбувається послідовна реалізація плану рішення проблем;
- В. з'ясовуються й відкрито обговорюються можливі альтернативи рішення проблем;
- Г. консультант встановлює контакт (raport) із клієнтом і досягає обопільної довіри.

20. До найважливіших рольових функцій консультанта не відноситься:

- А. генерування позитивних автоматичних думок клієнтів;
- Б. постійне вдосконалювання процесу консультування;
- В. створення навколо клієнтів здорового психологічного клімату;
- Г. виявлення альтернатив саморозуміння й способів діяльності клієнтів.

21. До ознак аутентичної особистості не відноситься:

- А. повне усвідомлення справжнього моменту;
- Б. вибір способу життя в цей момент;
- В. прийняття відповідальності за свій вибір
- Г. саморозуміння.

22. Еклектична загальна модель консультативного процесу складається з:

- А. шести стадій;
- Б. чотирьох стадій;
- В. восьми стадій;
- Г. п'яти стадій.

23. До основних параметрів консультативного контакту не відноситься:

- А. емоційність;
- Б. ефективність;
- В. інтенсивність;
- Г. сумлінність.

24. До обов'язкових умов, що сприяють позитивним змінам особистості не відноситься:

- А. консультант відчуває безумовну повагу до клієнта;
- Б. консультант переживає емпатію, прийнявши точку зору клієнта, і дає це йому зрозуміти;
- В. виявлення альтернатив саморозуміння й способів діяльності клієнтів;
- Г. емпатійне розуміння й безумовна повага консультанта передаються клієнтові навіть при мінімальній виразності

25. Унікальність природи консультативного контакту залежить від:

- А. повного усвідомлення справжнього моменту;
- Б. свободи від болю;
- В. здатності консультанта розрізнити інтимно-особистісні й інтимно-консультантичні відносини;
- Г. прийняття відповідальності за свій вибір.

26. До фізичних компонентів терапевтичного клімату не відносяться:

- А. обстановка консультування;
- Б. щирість консультативного контакту
- В. структурування консультативного простору;
- Г. структурування часу консультування.

27. До основних параметрів консультативного контакту не відноситься:

- А. інтенсивність;
- Б. реалістичність;
- В. надання підтримки;
- Г. конфіденційність.

28. До обов'язкових умов, що сприяють позитивним змінам особистості не відноситься:

- А. виявлення альтернатив саморозуміння й способів діяльності клієнтів.
- Б. «клієнт», перебуває в стані психічного розладу, ранимий і тривожний;
- В. «консультант», бере активну участь у спілкуванні;
- Г. дві особи перебувають у психологічному контакті;

29. Консультативний контакт є асиметричним, тому що:

- А. тільки консультант повністю усвідомлює справжній момент;
- Б. тільки пацієнт обирає спосіб життя в цей момент;
- В. тільки пацієнт приймає відповідальності за свій вибір
- Г. тільки пацієнт розкриває інтимні подробиці свого життя.

30. До емоційних компонентів терапевтичного клімату не відносяться:

- А. конгруентність;
- Б. безумовна повага клієнта;
- В. структурування зустрічей;
- Г. емпатія.

31. Скарга - це:

- А. власне пояснення клієнтом природи тих чи інших психологічних труднощів, пов'язане з його уявленнями про самого себе, навколишній світ та людські стосунки;
- Б. адресоване та висловлене консультанту невдоволення людини з приводу певних психологічних труднощів, з якими вона самостійно не може справитися;
- В. сукупність психологічних труднощів клієнта, що переживаються як дискомфорт, дисгармонія, дезадаптація;

Г. певним чином мотивоване звернення до психолога з проханням надати конкретну форму психологічної допомоги.

32. Психолого-педагогічне консультування батьків дітей молодшого шкільного віку не передбачає:

- А. врахування нормативних психічних новоутворень;
- Б. аналіз специфіки взаємин з однокласниками;
- В. аналіз включення дитини у процес учіння;
- Г. діагностування розумових здібностей школярів.

33. Причинами шкільної неспішності і дезадаптації не є :

- А. тип нервової системи дитини;
- Б. недоліки у підготовці дитини до школи;
- В. відставання в інтелектуальному розвитку;
- Г. соматична ослабленість дитини.

34. Різниця між скаргою та психологічним запитом не визначається:

- А. рівнем усвідомлення існуючих проблем;
- Б. щирістю консультативного контакту;
- В. здатністю об'ємно бачити загальну картину ситуації;
- Г. мірою проникнення консультанта в психологію переживань клієнта.

35. Запит - це:

- А. власне пояснення клієнтом природи тих чи інших психологічних труднощів, пов'язане з його уявленнями про самого себе, навколишній світ та людські стосунки;
- Б. адресоване та висловлене консультанту невдоволення людини з приводу певних психологічних труднощів, з якими вона самостійно не може справитися;
- В. сукупність психологічних труднощів клієнта, що переживаються як дискомфорт, дисгармонія, дезадаптація;
- Г. певним чином мотивоване звернення до психолога з проханням надати конкретну форму психологічної допомоги.

36. До особливостей консультування щодо розвитку інтелектуальних здібностей школярів не відноситься:

- А. врахування особливостей розвитку всіх процесів мислення;
- Б. аналіз організації провідної діяльності певного вікового періоду;
- В. врахування розвитку спостережливості;
- Г. врахування загальних законів розвитку розумових здібностей;

37. Проблема - це:

- А. власне пояснення клієнтом природи тих чи інших психологічних труднощів, пов'язане з його уявленнями про самого себе, навколишній світ та людські стосунки;
- Б. адресоване та висловлене консультанту невдоволення людини з приводу певних психологічних труднощів, з якими вона самостійно не може справитися;
- В. сукупність психологічних труднощів клієнта, що переживаються як дискомфорт, дисгармонія, дезадаптація;
- Г. певним чином мотивоване звернення до психолога з проханням надати конкретну форму психологічної допомоги.

38. Профілактика алкоголізму та наркоманії не стосується:

- А. організації дитячої діяльності;
- Б. гуманізації батьківської та педагогічної взаємодії;
- В. розвитку спеціальних здібностей школярів;
- Г. підвищення відповідальності батьків за коректність власної поведінки.

39. Якщо при психологічному обстеженні дитини виявляються порушення пам'яті, в першу чергу необхідно:

- А. перевірити розвиток всіх пізнавальних процесів;

- Б. перевірити ступінь збереження різних видів пам'яті;
- В. дослідити інтелектуальний рівень;
- Г. дослідити рівень розвитку уваги.

40. Основним напрямком рекомендацій при розладах уваги й порушеннях самоконтролю є:

- А. застосування психокорекційних вправ для розвитку уваги;
- Б. психодіагностичне обстеження рівня розвитку уваги;
- В. перевірка рівня розвитку пізнавальних процесів;
- Г. застосування технік формування операцій й оцінки своєї роботи.

41. Найважливіша реакція при підвищеному рівні тривожності:

- А. використання техніки «талісману»;
- Б. застосування гри з водою;
- В. забезпечення дитині відчуття своєї успішності;
- Г. чітке планування дня.

42. Методика «Знищення страху» малоефективна у випадку, якщо:

- А. проводиться з дітьми старшого шкільного віку;
- Б. страхи використовуються дитиною для залучення до себе уваги дорослих;
- В. використовується батьками;
- Г. використовується в присутності батьків.

43. При зниженому настрої дитини, субдепресії, в якості психокорекційних заходів рекомендують:

- А. залучати дитину до різних домашніх справ;
- Б. дотримуватись чіткого розпорядку дня;
- В. застосовувати арт-терапевтичні техніки – «казкотерапія», «збагачення малюнка»;
- Г. застосовувати арт-терапевтичну техніку «Знищення страху».

44. При астенії особливого значення потребує:

- А. організація спільних занять дітей і дорослих
- Б. правильна організація режиму дня і тривалий сон;
- В. організація діяльності дітей у різних секціях, кружках;
- Г. актуалізація емоційних переживань дитини.

45. Техніка «гарних найменувань» застосовується на етапі:

- А. визначення основних ліній напруги в долі людини;
- Б. розгляду важкої ситуації як можливості набуття нового досвіду;
- В. допомоги людині прийти в стан готовності до змін;
- Г. можливості зміни важкої ситуації.

46. Перший етап роботи з депресією:

- А. допомога в оволодінні філософією прийняття замість філософії вимоги;
- Б. стійке й по можливості радісне прийняття існуючих важких обставин, які неможливо змінити, такими, які вони є;
- В. з'ясування змісту даних важких обставин;
- Г. надання людині можливості в безпечній ситуації пережити те почуття, від зустрічі з яким її захищає депресія.

47. Н азвіть, хто з перелічених осіб страждає на посттравматичний стресовий розлад:

- А. жертва насильства;
- Б. жінка, яка пережила землетрус;
- В. ветеран війни у В'єтнамі;
- Г. усі перелічені особи.

48. В означте, у якому випадку варто сприймати серйозно загрозу здійснення самогубства:

- А. коли про це говорить людина похилого віку;

- Б. коли людині від 15 до 24 років;
- В. коли існує конкретний план самогубства;
- Г. завжди.

49. Назвіть, хто з указаних осіб ймовірно здійснить самогубство:

- А. людина, яка страждає роздвоєнням особистості;
- Б. людина, яка страждає біполярним розладом;
- В. людина, яка страждає амнезією;
- Г. алкоголік.

50. Вставте потрібне слово у речення: “Не буває... ситуацій консультування”

- А. “однакових”;
- Б. “які не можливо вирішити”;
- В. “важких”;
- Г. “не схожих”.

51. Заповніть пропуск у висловлюванні: “У психологічному консультуванні немає... ситуацій”

- А. “статичних”;
- Б. “динамічних”;
- В. “нормативних”;
- Г. “ненормативних”.

52. У консультуванні, найкращим експертом особистісних проблем є:

- А. консультант;
- Б. психотерапевт;
- В. клієнт;
- Г. психіатр.

53. Вирішення проблем, а також успіх консультування афористично правильно варто порівнювати із:

- А. сходами, що піднімаються вгору;
- Б. рухом по замкненому колу;
- В. зигзагоподібною лінією;
- Г. пунктиром.

54. Ефективне консультування — це процес, який виконується:

- А. разом з клієнтом;
- Б. замість клієнта;
- В. самим клієнтом;
- Г. близькими клієнта.

55. У роботі з клієнтом, соціально небезпечною можна вважати реалізацію консультантом моделі:

- А. “хворий — цілитель”;
- Б. “учень-вчитель”;
- В. “пацієнт-терапевт”;
- Г. “соціальні партнери”.

56. Продовжіть висловлювання, обравши потрібний варіант із запропонованих: “Психологічні проблеми:

- А. можуть мати невирішений характер”;
- Б. вимагають негайного вирішення за допомогою консультанта”;

- В. відсутні у здорової людини”;
- Г. носять одиничний характер, не пов’язаний із загальним контекстом життя клієнта”.

57. У діагностичний аспект консультування не входить:

- А. інтерпретація проблеми;
- Б. ідентифікація проблеми;
- В. збір інформації щодо проблеми;
- Г. орієнтація клієнта у проблемі.

58. Результатом ідентифікації проблеми консультантом стає:

- А. підбір альтернатив допомоги клієнта;
- Б. роз’яснення клієнту його проблеми;
- В. висунення консультативної гіпотези;
- Г. психологічне просвітництво клієнта.

59. Запит “Як “закохати” в себе дівчину”? відноситься до:

- А. маніпулятивних запитів;
- Б. запитів про допомогу у саморозвиткові;
- В. запитів про інформацію;
- Г. запитів про трансформацію.

60. Запит “Як примусити підлітка рахуватися із думкою батьків?” відноситься до:

- А. маніпулятивних запитів;
- Б. запитів про допомогу у саморозвиткові;
- В. запитів про інформацію;
- Г. запитів про зняття симптому.

61. Запит “Допоможіть навчитися спілкуватися” відноситься до запитів:

- А. про інформацію;
- Б. про трансформацію;
- В. про допомогу у самопізнанні;
- Г. про допомогу у саморозвитку.

62. Суттєвою характеристикою мислення консультанта, вважається:

- А. інтуїція;
- Б. емансипація;
- В. антиципація;
- Г. інтеграція.

63. До характеристик консультативного альянсу не відносяться:

- А. інтимність;
- Б. асиметричність;
- В. емпатія;
- Г. раціональність.

64. Консультативний контакт відрізняється від інших форм близької міжособистісної взаємодії (дружньої, любовної, родинної)...

- А. емоційністю;
- Б. асиметричністю;
- В. глибинністю;
- Г. емпатією.

65. *Серед засобів створення терапевтичного клімату на консультативній сесії, немає:*
- А. безумовного прийняття клієнта консультантом;
  - Б. емпатії;
  - В. переконання клієнта у необхідності розділяти певні цінності;
  - Г. встановлення довірливих відносин.
66. *Що не входить до початкового етапу консультування?*
- А. знайомство з клієнтом на ім'я;
  - Б. роз'яснення того, що таке психологічне консультування;
  - В. розповідь клієнтом своєї проблеми;
  - Г. пропозиція альтернатив вирішення проблеми.
67. *На першій фазі розпитуванню клієнта не сприяє:*
- А. інтерпретація проблем клієнта;
  - Б. емпатійне слухання;
  - В. використання відкритих питань та реплік;
  - Г. структурування бесіди.
68. *В якості засобу психологічної підтримки клієнта, неправильною є репліка:*
- А. “Дійсно, непроста ситуація...”;
  - Б. “Це все дріб'язок, нісенітниця, не беріть до уваги...”;
  - В. “Не варто переживати, я думаю, це можна виправити...”;
  - Г. “Немає нічого дивного, що вам не завжди вдається знайти...”.
69. *При перефразуванні, рекомендується дотримуватися трьох основних правил. Яке із наведених нижче є зайвим?*
- А. неможна викривляти чи підмінити сенс стверджень клієнта;
  - Б. перефразується основна думка клієнта;
  - В. треба уникати дослівного повторення висловлювань клієнта;
  - Г. у висловлювання клієнта, треба додавати щось від себе.

5.2. Форми і методи підсумкового контролю

Форма підсумкового контролю – іспит.

Питання до іспиту

1. Автентичність як стрижнева якість консультанта.
2. Бажані та шкідливі особистісні риси психолога-консультанта.
3. Базові принципи роботи психолога-консультанта з підлітками.
4. Бесіда як основний метод отримання психологічної інформації та здійснення психологічного впливу на клієнта.
5. Взаємодія психолога-консультанта з допоміжним персоналом психологічної консультації.
6. Взаємозв'язок психотерапії і консультування.
7. Види психологічного консультування
8. Вимоги до діагностичних методів, що використовуються під час психологічного консультування.
9. Вимоги до загальної і спеціальної підготовки консультанта.
10. Відмінність психологічного консультування від інших видів психологічної допомоги.

11. Вміння психолога-консультанта активно слухати.
12. Встановлення діагнозу в психологічному консультуванні.
13. Галузі застосування психологічного консультування.
14. Емоційні компоненти терапевтичного клімату.
15. Емпатія та її роль у професійному спілкуванні «клієнт – консультант».
16. Етапи організації психологічного консультування.
17. Етична проблема безпеки клієнта і консультанта у психологічному консультуванні.
1. Етичні проблеми анонімності та конфіденційності психологічного консультування.
18. Загальні питання організації психологічної служби.
19. Значення емпатії в консультуванні.
20. Індивідуальне консультування підлітків.
2. Консультування батьків та педагогів щодо взаємодії з дітьми різного віку.
21. Консультування з проблем профілактики дитячої злочинності, наркоманії та алкоголізму.
22. Консультування з проблем шкільної адаптації та успішності
23. Консультування з розвитку здібностей школярів.
24. Консультування підлітків з проблем девіантної поведінки.
3. Мета і завдання психологічного консультування.
25. Місце психологічного консультування у практичній діяльності психолога.
26. Модель ефективного консультанта.
27. Навички з'ясування та уточнення інформації.
28. Навички розпізнавання емоційних переживань.
29. Невербальна та вербальна психодіагностика під час бесіди «клієнт - консультант».
30. Обладнання кабінету психолога-консультанта.
31. Обов'язки психолога-консультанта
32. Основні запити в сфері психолого-педагогічного консультування.
33. Основні напрями консультативної роботи психолога-практика в навчальних закладах.
34. Основні параметри консультативного контакту.
35. Основні показники успішного консультування з проблем шкільної дезадаптації.
36. Основні поняття курсу «Психологічне консультування».
37. Особистісна та соціальна зрілість консультанта.
38. Особистісні вимоги до психолога-консультанта.
39. Особливості проведення консультаційної бесіди.
40. Оформлення кабінету психолога.
41. Оцінка результативності психологічного консультування.
42. Підготовка до проведення психологічної консультації.
43. Поняття критичної ситуації.
44. Принцип активізації клієнта та прийняття ним відповідальності за те, що відбувається.
45. Принцип активності суб'єкта психологічного консультування.
46. Принцип комплексного підходу у психологічному консультуванні.
47. Принцип психологічного консультування «не нашкодь».
48. Принцип розмежування особистих та професійних відносин в психологічному консультуванні.

49. Принципи психологічного консультування.
50. Причини шкільної неуспішності та дезадаптації.
4. Професійно-етичний кодекс психолога-консультанта.
51. Профорієнтація як окремих вид психологічного консультування.
52. Психологічне консультування з проблем особистісного характеру.
53. Психологічне консультування з проблем розвитку потреб та інтересів.
54. Психологічне консультування з проблем соціалізації та відособлення підлітків.
55. Психологічне консультування педагогів, що працюють з девіантними підлітками.
56. Психологічне консультування як основний вид діяльності практичного психолога.
57. Результативність психологічного консультування
58. Рефлексивне та не рефлексивне слухання.
59. Роль і місце консультанта в психологічному консультуванні.
60. Роль та вміння психолога-консультанта активно слухати.
61. Сімейне консультування.
62. Специфіка консультування батьків підлітків.
63. Спеціальні вимоги до психолога-консультанта у відповідності до різних видів психологічного консультування
64. Структура процесу консультування.
65. Структурування часу консультування.
66. Схема процесу психологічного консультування.
67. Технологія першої консультативної зустрічі.
68. Типи проблемних ситуацій.
69. Умови проведення психоконсультаційної бесіди.
70. Фізичні компоненти терапевтичного клімату.
71. Фокусування інформації як прийом психологічного консультування.
72. Щирість консультативного контакту (конгруентність)

5.3. Критерії оцінювання знань студентів

Вимоги до знань та умінь студентів	Максимальна кількість балів, оцінка за шкалою ECTS
Повно й ґрунтовно володіє знаннями, фактичною інформацією та поняттєвим апаратом, в логічній послідовності передає знання першого та другого модуля з відповідним аналізом й узагальненням вивченого. Простежувався зв'язок теоретичного матеріалу з практикою.	A: 90 – 100 б.
Свідомо володіє знаннями, фактичною інформацією та поняттєвим апаратом, в логічній послідовності передає знання першого та другого модуля з відповідним аналізом й узагальненням вивченого.	B: 80 – 89 б.
Свідомо володіє знаннями, фактичною інформацією та поняттєвим апаратом. Проте відсутня логічна послідовність у викладі матеріалу, відсутні певні висновки щодо викладеної інформації.	C: 70 – 79 б.
Знання модулів передаються зазубреними з підручників (з конспекту) фразами. Відсутня логічна послідовність у викладі навчального матеріалу, відсутні певні	D: 65 – 69 б.

висновки щодо викладеної інформації.	
Знання модуля передаються тільки за допомогою певних питань з боку викладача.	Е: 60 – 69 б.

Розрахунок максимальної кількості балів, що присвоюються студентам

У семестр

Вид діяльності	Максимальна кількість балів за одиницю	Кількість одиниць до розрахунку	Всього
Робота на практичному, занятті (в тому числі виступ, участь у дискусії)	5	7	35
Робота на лабораторному занятті	5	7	35
ІНДЗ	10	1	10
Модульна контрольна робота	20	1	20
максимальна кількість балів 100			

Розрахунок максимальної кількості балів, що присвоюються студентам

VI семестр

Вид діяльності	Максимальна кількість балів за одиницю	Кількість одиниць до розрахунку	Всього
Робота на практичному, занятті (в тому числі виступ, участь у дискусії)	5	8	40
Робота на лабораторному занятті	5	8	40
ІНДЗ	10	1	10
Модульна контрольна робота	10	1	10
максимальна кількість балів 100			

VI. Навчально-методична карта дисципліни

Навчально-методична картка курсу «Консультативна психологія» (V семестр)

Разом: 84 год., із них 14 год. – лекції, 14 год. – практичні заняття., 11 год. - лабораторні заняття, 45 год. – самостійна робота.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII
Модулі	I модуль (V семестр)																
Лекції	4		2		2		2		2		2						
Дати	8.09		15.09		22.09		29.09		6.10		13.10						
Теоретичні розділи	Психологічне консультування як окрема галузь психологічної допомоги. Консультативний процес																

Теми лекцій	Психологічне консультування як основний вид діяльності практичного психолога		Процес консультування. Місце та роль консультанта в ПК.		Консультативний контакт		Первинний прийом психолога-консультанта		Психотерапевтичні навички ведення ПК		Техніки прояснення інформації		Засоби впливу на клієнта. Терапевтичний аспект консультування				
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII
Модулі	I модуль (V семестр)																
Практичні та лабораторні заняття		2	2	2	2	2	2	2	4	4	4						
Дати		20.10	27.10	3.11	10.11	17.11	24.11	1.12	8.12	15.12	22.12						

Теми	<p>Психологічне консультування як основний вид діяльності практичного психолога</p> <p>Процес консультування. Місце та роль консультанта в ПК.</p> <p>. Консультативний контакт</p> <p>Первинний прийом психолога-консультанта</p> <p>Психотерапевтичні навички ведення ПК</p> <p>Засоби впливу на клієнта. Терапевтичний аспект</p>
Модулі	I модуль
Самостійна робота	ІНДЗ Повний аналіз консультативної ситуації (визначення та характеристика складових: скарга, самодіагноз, проблема, запит) (Презентація)

Поточний контроль	МКР № 1 22.12
Підсумковий контроль	ПМК

Критерії оцінювання знань студентів на письмовому іспиті

Екзаменаційний білет містить 2 теоретичних питання, які мають узагальнений комплексний характер, та практичне завдання (ситуаційну вправу). Відповідь на кожне завдання оцінюється за 100-бальною шкалою залежно від рівня знань. Загальний бал рахується як середнє арифметичне всіх відповідей

Критерії оцінювання кожного із завдань, які виносяться на іспит

Рівень знань	Оцінка за 100-бальною шкалою	Критерії оцінювання відповіді
Відмінний рівень	90 – 100	<p>Відповідь студента:</p> <ul style="list-style-type: none"> - містить повний, розгорнутий, правильний виклад матеріалу з поставленого питання; - демонструє знання основних понять і категорій та взаємозв'язку між ними, вірне розуміння змісту основних теоретичних положень; - вказує на вміння давати змістовний та логічний аналіз матеріалу з поставленого питання; - містить послідовний та аргументований розв'язок задачі (завдання); вірно зроблені розрахунки до задачі; - демонструє знання різних наукових концепцій та підходів щодо певної науково-теоретичної чи науково-практичної проблеми, пов'язаної з поставленим питанням; - здатність робити власні висновки в разі неоднозначності, спірного чи проблемного характеру поставленого питання чи проблеми.
Добрий рівень	75 – 89	<p>Студент дав досить змістовну відповідь на поставлене питання, але відповідь містить наступні недоліки:</p> <ul style="list-style-type: none"> - недостатня повнота, незначні неточності чи прогалини при поясненні того чи іншого аспекту питання; - недостатньо детально розкритий предмет запитання, а основні поняття носять тезисний характер; - оформлення екзаменаційної роботи в цілому є акуратним, але містить виправлення; - окремі формулювання є нечіткими; міститься інформація, котра не відноситься до змісту екзаменаційного питання; - відповідь на ситуаційне завдання є недостатньо аргументованою; - алгоритм розв'язку задачі є вірним, однак допущені помилки при розрахунках.

Задовільний рівень	60 – 74	<p>Студент дав відповідь на поставлене питання, однак допустив суттєві помилки як змістовного характеру, так і при оформленні відповіді на питання, а саме:</p> <ul style="list-style-type: none"> - зміст відповіді свідчить про прогалини у знаннях з відповідного питання або ж про невірне розуміння окремих аспектів поставленого питання; - відповідь викладена недостатньо аргументовано та/або з порушенням правил логіки при поданні матеріалу; - відповідь не містить аналізу проблемних аспектів поставленого питання, свідчить про недостатню обізнаність з основними науковими теоріями і концепціями, що стосуються відповідного питання; - у роботі багато грубих орфографічних помилок; - порушено алгоритм розв'язку задачі і/або присутні помилки при розрахунках, відсутні висновки; - обґрунтування відповіді до ситуаційного завдання є слабко аргументованим і/або в окремих аспектах алогічним.
Незадовільний рівень	0 – 59	<p>Студент взагалі не відповів на питання, або його відповідь є неправильною, тобто містить грубі змістовні помилки щодо принципових аспектів поставленого питання. Аргументація відсутня взагалі або ж є абсолютно безсистемною чи алогічною. Задача розв'язана невірно. Відповідь на ситуативне завдання є необґрунтованою та алогічною.</p>

VII. Основні й допоміжні інформаційні джерела для вивчення курсу

Основні:

1. Абрамова Г.С. Введение в практическую психологию. – 2-е изд., - М.: Академия, 1996. – 224 с.
2. Алешина Ю.Е. - Индивидуальное и семейное психологическое консультирование. - Изд. 2-е. - М., 1999. - 208 с.
3. Ананьев Б.Г. Человек как предмет познания. Л., ЛГУ, 1968. – 339 с.
4. Бондаренко А.Ф. Психологическая помощь: теория и практика. - М: Изд-во «Института психотерапии», 2000. - 368 с.
5. Бурменская Г.В., Карабанова О.А., Лидерс А.Г. Возрастно-психологическое консультирование. Проблемы психического развития детей. - М.: Изд-во МГУ, 1990. - 136с.
6. Бьюдженталь Дж. Искусство психотерапевта. – СПб.: Питер, 2001. – 294 с.
7. Бэндлер Р., Гриндер Дж., Сатир В. Семейная терапия. - М.: Институт Общегуманитарных Исследований, 1999. - 160 с.
8. Василюк Ф.Е. Психология переживания (анализ преодоления критических ситуаций). - М.:Изд-во МГУ, 1984. – 200 с.
9. Васьковская С.В., Горностай П.П. Психологическое консультирование: Ситуационные задачи. — К: Вища школа, 1996. -192 с.
10. Васьківська С.В. Основи психологічного консультування. Навчальний посібник. – К.: Четверта хвиля, 2004. – 256 с.
11. Венгер А. Л. Психологическое консультирование и диагностика. Практическое руководство. Часть 1. — М.: Генезис, 2001. — 160 с.
12. Венгер А. Л. Психологическое консультирование и диагностика. Практическое руководство. Часть 2. — М.: Генезис, 2001. — 128 с.
13. Глэддинг С. Психологическое консультирование.4-е изд. – СПб.: Питер, 2002. – 736с.
14. Горностай П.П., Васьковская С.В. Теория и практика психологического консультирования. Проблемный подход. - Киев: Наукова думка, 1995. - 128с.
15. Кочюнас Р. Психологическое консультирование. Групповая психотерапия. - М.: Академический Проект: ОППЛ, 2002.-464 с.
16. Мэй Р. Искусство психологического консультирования. — М.: Класс, 1994. — 133 с.
17. Меновщиков В. Ю. Психологическое консультирование: работа с кризисными и проблемными ситуациями. — 2-е изд., стер. — М.: Смысл, 2005. - 182 с.
18. Немов Р. С. Основы психологического консультирования: Учеб. для студ. педвузов. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. - 394 с.
19. Основы возрастно-психологического консультирования // Учеб.-метод. пособие для студентов фак.психол. гос.ун-тов/ Г.В.Бурменская, О.А.Карабанова. А.Г.Лидерс, М.:Изд-во Моск. ун-та, 1991, - 134 с.
20. Петрушин С.В. Мастерская психологического консультирования. -М, 2003.Семья в психологической консультации: Опыт и проблемы психологического консультирования. — М.: Педагогика, 1989. – 144 с.
21. Практическая психология образования; Учебное пособие 4-е изд. / Под редакцией И. В. Дубровиной — СПб.: Питер, 2004. — 592 с.
22. Психологические основы профилактики наркомании в семье Под ред. С.В. Березина, К.С. Лисецкого --<http://books4study.org.ua/kniga6064.html>
23. Психология семейных отношений с основами семейного консультирования. Под ред. Силяевой Е.Г. 3-е изд., стереотип. - М.: Академия, 2005 - 192 с.
24. Самоукина Н. Практический психолог в школе: лекции, консультирование, тренинги. ИНТОР, 1997. – 192 с.
25. Франкл Виктор - Сказать жизни – «Да». Упрямство Духа - <http://arhivknig.com/psikhologija-samorazvitie/69503-viktor-frankl-skazat-zhizni-da.-uprjamstvo-dukha.html>

26. Хухлаева О. В. Основы психологического консультирования и психологической коррекции: Учеб. пособие для студентов высш. пед. учеб. заведений. – М.: Издательский центр «Академия», 2001. – 208 с.
27. Хомич Г.О. Ткач Р.М. Основы психологічного консультивання: Навч.посіб. – К.: МАУП, 2004. – 152 с.

Додаткові:

1. Выготский Л. С. Проблема возраста: Собр. соч.: В 6 т. — Т. 4. — М., 1984. — С. 227–231.
2. Давыдов В. В., Слободчиков В. И., Цукерман Г. А. Младший школьник как субъект учебной деятельности // Вопр. психологии. — 1992. — № 3–4.
3. Детская практическая психология: Учебник / Под ред. Т. Д. Марцинковской. — М., 2001. — С. 109–110.
4. Практическая психология образования: Учеб. пособие. — М.: ИЦ “Академия”, 2003. — 448 с.
5. Пезешкиан Н. Психотерапия повседневной жизни: тренинг разрешения конфликтов. - СПб.: Речь, 2001. -288с.
6. Психологія діяльності та навчальний менеджмент: Навч.-метод. посіб. для самост. вивчення дисципліни / В. А. Козаков, М. В. Артюшина, О. М. Котикова та ін.; За заг. ред. В. А. Козакова. — К.: КНЕУ, 2003. — 829 с.
7. Уоллес В., Холл Д. Психологическая консультация. — СПб., 2003. — С. 264–280.

VIII. Доповнення та зміни, внесені до робочої програми в 20__/20__ н.р.¹

---

¹ Доповнення та зміни до робочої програми додаються на окремому аркуші, затверджуються на засіданні кафедри на початку навчального року.